

необхідно використовувати методику аналізу витрат торговельного підприємства, яка дозволяє дослідити дотримання кошторису та стан витрат у динаміці, а також проаналізувати вплив на їх величину окремих чинників; методику факторного аналізу витрат, яка дозволяє вирішувати завдання оперативного управління ними та знайти шляхи їх оптимізації.

Висновки. Таким чином, запропонована методика аналізу та прогнозування суми і рівня витрат операційної діяльності дозволить об'єктивніше оцінити результативність господарювання підприємства, виявити резерви скорочення витрат і розробити заходи щодо їх використання шляхом усунення непродуктивних витрат. Крім того, буде основою ухвалення правильних управлінських рішень з подальшого скорочення витрат операційної діяльності та підвищення ефективності торговельної діяльності.

Список літератури

1. Економіка підприємства [Текст] : навч. посібник / Н. О. Власова [та ін.]. – Х. : ХДУХТ, 2007. – 257 с.
2. Каракоз, И. И. Теория экономического анализа [Текст] / И. И. Каракоз, В. И. Самборский. – К. : Выща школа, 1989. – 254 с.
3. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу в сільському господарстві [Текст] / Ю. Я. Литвин [та ін.]. – Тернопіль : Тернопіль, 1998. – 375 с.
4. Любушин, Н. П. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия [Текст] : учебн. пособие для вузов / Н. П. Любушин, В. Б. Лещева, В. Г. Дьякова ; под ред. Н. П. Любушина. – М. : ЮНИТИ – Дана, 1999. – 471 с.
5. Мошенський, С. З. Економічний аналіз [Текст] : підручник для студ. екон. спец. вищих навч. закладів / С. З. Мошенський, О. В. Олійник ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : Рута, 2007. – 704 с.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© Н.М. Гаркуша, О.В. Прокопова, О.Ю. Ляшенко, 2011.

УДК 256.47

Н.В. Бойченко, канд. екон. наук, доц.

ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ АУДИТУ

Здійснено огляд основних програмних комплексів, що можуть бути використані аудитором у своїй діяльності. Указано на найвагоміші причини незначної комп'ютеризації аудиту та зосереджено увагу на можливих шляхах вирішення цієї проблеми.

Сделан обзор основных программных комплексов, которые могут быть использованы аудитором в своей деятельности. Указано на самые весомые причины незначительной компьютеризации аудита и сосредоточено внимание на возможных путях решения этой проблемы.

The article is devoted to the review of basic programmatic complexes which can be the use by a public accountant in the activity. It is indicated on the most sufficient causes of the insignificant computerizing of audit and concentrated attention on the possible ways of decision of this problem.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Вивчення проблеми автоматизації аудиту має досить важливе практичне значення, оскільки аудиторська діяльність в Україні за порівняно короткий термін пройшла етап становлення та триває її розвиток. Застосування клієнтами аудиторів автоматизованих інформаційних систем потребує проведення аудиту за допомогою комп'ютерної техніки. Використання інформаційних систем не змінює мети проведення аудиторських процедур на кожній із їх стадій, проте суттєво впливає на способи та порядок проведення, а отже, на методологію аудиту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Якщо говорити про застосування інформаційних технологій та комп'ютерної техніки під час здійснення контролю, то ситуація виявляється складною. Більше того, оскільки діяльність багатьох підприємств сьогодні базується на застосуванні комп'ютерних інформаційних систем, то питання контролю їх функціональної дії в технічному сенсі також є надзвичайно важливим. Від них залежить як безпека підприємства, так і безпосередні контрольні функції. Загальні проблеми та вимоги до автоматизації аудиту були висвітлені в працях таких учених, як: С.В. Івахненко, Е.Я. Гольдберг, А.М. Кузьминський, В.С. Рудницький, М.М. Шигун, Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча, Ф.Ф. Бутинець [1–5]. Кожний із цих авторів відзначав, що використання інформаційних систем в аудиті підвищить його ефективність і достовірність.

Мета та завдання статті. Розгляд досягнень розвитку сучасних інформаційних технологій і огляд ринку засобів автоматизації у сфері аудиту.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні стан справ з впровадженням сучасних технологій в аудит значно гірший у порівнянні з іншими країнами. Це підтверджує той факт, що навіть у Росії вже з'явилося близько десятка спеціалізованих програмних

продуктів місцевої розробки, а в Україні жодного. Але ж прогрес у галузі інформаційних технологій є надзвичайно стрімким.

Ураховуючи специфіку аудиторської діяльності, вимоги до аудиторського програмного забезпечення можуть бути такими:

- наявність розвинених засобів контролю операцій;
- гнучкість;
- ергономічність;
- зв'язок на рівні баз даних із бухгалтерськими програмами.

Ринок аудиторського програмного забезпечення в Україні лише починає розвиватися. Серед спеціалізованого аудиторського програмного забезпечення, яке являє собою завершені програмні продукти для продажу, можна назвати лише п'ять, а саме: „Асистент Аудитора” (розробник фірма „Сервіс-аудит”), „Помощник аудитора” (фірма „Гольдберг-аудит”), „Abacus Professional”, „IT Audit: Аудитор” (КСБ „Мастер-Софт”) та програмний комплекс „ЕкспрессАудит: ПРОФ”. На світовому ринку запропоновані програмні засоби різних типів, що використовуються під час роботи аудиторів, які можна поділити на дві великі групи: пакети прикладних програм загального та проблемно-орієнтованого призначення, а також програми автоматизації управління аудитом. Такі програми використовуються протягом усього процесу аудиту.

На сьогодні аудиторські фірми розробили та використовують спеціальні інформаційні системи, орієнтовані на внутрішню регламентацію аудиторської діяльності з застосуванням внутрішньофірмових стандартів. Прикладами таких програм є системи провідних аудиторських фірм, таких як KPMG, що використовує програму Vector 6, Pricewaterhouse Coopers із системою My Client та Deloitte & Touche, спеціальною інформаційною системою якої є Audit System/2. Система Audit System/2 (AS/2), наприклад, поєднує можливості текстового й табличного редакторів і програми для складання оборотно-сальдової відомості. Вона призначена для полегшення комплексної підготовки робочої документації та звітності й проведення їх консолідації [4, с. 21].

До цього часу в Україні не було програмного забезпечення власної розробки. Зараз з'явилась українська аудиторська програма «Івахненко & Катеньов Аудит». Її особливістю є двоступеневе перенесення облікових даних. Спочатку дані з бухгалтерської системи перевіряються на предмет їх цілісності. Після конвертації даних із формату «1С:Бухгалтерія» або іншої бухгалтерської програми вони переносяться в проміжні бази даних. Облікова інформація в них зберігається в спеціально розробленому форматі, який побудовано з

урахуванням специфікації XBRL – eXtended Business Reporting Language. XBRL – це спеціально розроблений стандарт, створений консорціумом, до якого входять найбільші як аудиторські фірми, так і розробники програмного забезпечення. Призначення стандарту XBRL – універсалізувати обмін даними між програмним забезпеченням різних виробників та спростити подання фінансової інформації. Програма орієнтована на окрему специфікацію в межах XBRL, XBRL GL (General Ledger – Головна книга), спеціально розроблену для опису бухгалтерських записів. Після цього виправлені та стандартизовані дані переносять до власне аудиторської програми для наступного аналізу. Це дало змогу формалізувати процес перенесення даних та підвищити його надійність.

Таким чином, застосування комп'ютерів суттєво впливає на здійснення контролю та аудиторських процедур. Проте слід мати на увазі, що контрольні функції є такими, які найважче автоматизувати. І тут аудиторам не слід відокремлювати фінансовий облік і аудит від нагляду за інформаційними системами, що генерують дані.

Сучасні тенденції виглядають так, що майбутнє аудиторської професії – не за «господарським контролем» або «аудитом» як перевіркою бухгалтерської звітної інформації, а за комп'ютерним аудитом у широкому значенні. Така діяльність охоплюватиме аспекти, які тісно пов'язані з обов'язковим аудитом фінансової звітності, але водночас розглядатиме широкий спектр консультаційних послуг, що їх можуть надавати, а саме:

- аналіз великих масивів фінансових і оперативних даних в електронному вигляді спеціальними програмними засобами з метою їх підтвердження та виявлення шахрайства;
- допомогу клієнту з питань забезпечення інформаційної безпеки;
- перевірки алгоритмів комп'ютерних облікових систем клієнтів і консультування з питань їх належної побудови.

Висновки. У межах поданої статті було проведено огляд ринку засобів автоматизації аудиторської діяльності в Україні, зроблено аналіз наявних програмних продуктів у галузі комп'ютеризації аудиторської діяльності, що дозволило виокремити основні причини, які стримують розвиток комп'ютеризації аудиторської діяльності в Україні. Ураховуючи необхідність у комплексній або хоча б частковій комп'ютеризації аудиторської діяльності, відсутність належних розробок у цій галузі, а також вимоги міжнародних стандартів аудиту до цього процесу, рекомендуємо розробити систему комплексної автоматизації аудиторської діяльності, яка б урахувала переваги та

недоліки наявних моделей автоматизації аудиторської діяльності. Розробка та впровадження засобів автоматизації аудиторської діяльності дозволять підвищити якість і знизити трудомісткість проведення аудиту, ефективно організувати процес планування аудиту, здійснювати оперативний контроль за якістю аудиту.

Список літератури

1. Івахненко, С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту [Текст] : навч. посібник / С. В. Івахненко. – К. : Знання-Прес, 2006. – 349 с.
2. Бутинець, Ф. Ф. Аудит [Текст] : підручник / Ф. Ф. Бутинець. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Житомир : Рута, 2002. – 672 с.
3. Гончарук, Я. А. Аудит [Текст] : навч. посібник / Я. А. Гончарук, В. С. Рудницький. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 443 с.
4. Івахненко, С. В. Автоматизація аудиту в Україні та світі: підходи і програмне забезпечення [Текст] / С. В. Івахненко // Аудитор України. – 2007. – № 3. – С. 21.
5. Кулаковська, Л. П. Організація і методика аудиту [Текст] : навч. посібник / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. – К. : Каравела, 2004. – 568 с.

Отримано 30.10.2011. ХДУХТ, Харків.

© Н.В. Бойченко, 2011.

УДК 657.37:334.722.8

О.О. Безпалова, асп.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Наведено методологію складання фінансової звітності акціонерного товариства. Встановлено недосконалість стандартизованих звітних форм та доведено необхідність її удосконалення, для задоволення інформаційних потреб керівництва, шляхом розробки внутрішніх звітів.

Приведен порядок составления финансовой отчетности акционерного общества. Выявлено несовершенство стандартных отчетных форм и доведена необходимость ее усовершенствования, для удовлетворения информационных потребностей руководства, путем разработки внутренних отчетов.